

man nog av, tyvärr även inom kyrkan. Förblivande blir till sist blott den musik, som har något av gudstjänst inom sig.

Men frånsatt detta var behållningen av mötet stor och rik, och säkert hade deltagarna med sig hem en stark känsla av samhörigheten i arbetet, av kallets rikedom, ansvar och höghet.

I. S.

Klockarefrågan.¹⁾

Den mycket omtalade Klockarefrågan kan i år fira sitt trettioårsjubileum. Det var nämligen år 1900, som representanter från rikets organister inlämnade en framställning till Kungl. Maj:t att de rådande sociala och ekonomiska missförhållandena rörande kyrkomusikerkåren måtte avhjälpas. Vi som äro äldre i tjänsten minnas väl vilken vidlyftig apparat, som då sattes i rörelse. Länsstyrelser, domkapitel och alla Sveriges kyrkostämmor avgåvo yttranden. Denna kraftansträngning tycktes ha varit allt för påkostande, ty det blev gravtyst kring klockarefrågan, och den syntes avlivad. Emellertid bildades år 1901 Sveriges allmänna organist- och kantorsförening, och dess centralstyrelse lyckades efter flera års arbete blåsa liv i frågan, och äntligen lät chefen för eklesiastikdepartementet år 1907 tillsätta sakkunniga för frågans utredning. I denna kommitté inkallades jämte två andra, den kände kantor Per Borgh i Lekaryd. Redan följande år hade kommittén sitt utlåtande färdigt, men därvid stannade det. Visserligen var frågan uppe vid 1909 års urtima kyrkomöte och möttes med en viss förståelse, men förslaget, att kyrkomötet skulle biträda kommitterades betänkande, avlogs av kyrkomötet. Huvudskälet för avslag var, att kyrkomötet ansåg frågan om klockareboställena icke utredd, liksom också mötet ansåg hela frågan svårlöst, och nog ha vi fått erfarenhet, att Klockarefrågan är svårlöst. Sedan centralstyrelsen år 1913 hade fått mer än ett halvt löfte av dåvarande eklesiastikministern Fridtjuv Berg, att frågan skulle föreläggas riksdagen, så snart frågan om löneboställena blivit utredd, väntade man med största säkerhet, att frågan skulle komma före vid 1925 års riksdag, men därav blev intet. I stället inkallades nya sakkunniga, bland andra, direktör Cyrus Granér. Kommittén arbetade raskt, och man ansåg ärendet så förberett, att en kungl. proposition till kyrkomötet var att vänta, men åter en felslagen förhoppning. Det finns ett verk, som heter Kammarkollegium, och detta fann, att de många gjorda utredningarna icke voro tillfyllest beträffande klockareboställena, och statsmakterna kunde icke framlägga frågan för riksdagen, förrän allt var fullständigt utrett. Frågan överlämnades nu till regeringsrådet, Thulin, och i bättre händer kunde den icke komma. Med ett intresse, som står över allt beröm, gick regeringsrådet Thulin till botten av frågan, varför utredningen tog lång tid, och först på sensommaren 1919 överlämnades till Kungl. Maj:t förslaget till lag för kyrkomusici jämte

¹⁾ Efterföljande uppsatser äro att uppfatta såsom mötesreferat, varför Red. ej funnit nödvändigt, att särskilt anmärka vid de punkter, där den hyser annan uppfattning.
Red.

utredningsakten. Längre fram på hösten tillkallades återigen nya sakkunniga, vilka skulle närmare utforma förslaget. Bland dessa utrednings-sakkunniga återfinna vi Per Borgh. De sakkunnigas arbete överlämnades till regeringen i mars 1920, och äntligen befann sig frågan efter en rad av utredningar i sådant skick, att den kunde framläggas för kyrkomötet. Kyrkomötet antog med en del ändringar förslaget, men vid 1921 års riksdag blev det ett fruktansvärt bakslag. Tjugu års arbete, mödor och förhoppningar grusades. Sedan den dagen har tiden lagt ännu 9 år till, och vi stå i dag inte ett steg närmare frågans lösning. Det är egentligen tröstlöst och nedslående, och det är inte så underligt, om misströstan har gripit kyrkomusikerkåren under sådana förhållanden. Men det gäller, att kasta av sig misshandigheten och gripa nya tag. Man kan ju med skäl fråga sig, var orsaken ligger, att vi inte kommit längre i denna för kåren så vitala fråga. Jag skall efter denna schematiska historik söka framställa några synpunkter, som jag trott mig finna haft betydelse vid frågans avgörande.

Det var icke lyckligt, att kyrkomusikernas lönefråga sammankopplades med klockarefrågan. Det var utan tvivel ett misstag, att klockaren kom med den gången. Det är inte så utan, att lite fåfänga härvid spelade in. Man ville inte kallas bondklockare längre, det lät ju så ytterligt simpelt och jordbundet. Det betyder nu kanske inte så särdeles mycket om jag kallas klockare, organist eller kantor, fastän jag helt går med på, att ordet klockare icke i dag betecknar befattningen, ty ringare är väl numera inte organisten, kanske att Visby stift utgör ett undantag. Jag menar, att titeln var en bisak, men *huvudsaken*, att en lönereglering inom rimlig tid kunde genomföras. Nu äro de båda frågorna så intimt sammankopplade, att de icke kunna skiljas åt.

En annan orsak, att vi misslyckats, är bristande sammanhållning, och kommer här bilden om de sju käpparna osökt fram. Dumhet, småsinne, grälsjuka och översitteri firade på sin tid riktiga orgier. Då frågan år 1921 kom upp i riksdagen, motarbetade kåren sig själv. Jag minner om de häftiga angrepp, som folkskolläreförbundets tidning gjorde på kommittéförslaget, och Per Borgh fick sannerligen, kanske mer än någon annan erfara, att otack är världens lön. Herr Borgh ansågs allt för gammalmodig och betecknades stå i vägen för de moderna och storartade planer, som förbundets dåvarande ledare hyste. Man hade slagit in på den något egendomliga reformen, att folkskolläretjänst skulle skiljas från organist- och kantorstjänst, och därför stod det också på den tiden med smäckfeta bokstäver att läsa i förbundets tidning: "Bort med § 27 i folkskolestadgan"! Kommittéförslaget av år 1920 dugde icke utan borde omarbetas i mera radikal riktning. Då frågan förelåg till behandling i riksdagen, framhöll sagda tidning: "Det är bättre, att förslaget nu faller för att sedan tagas upp på nytt." Man ville också framhålla, att det var blott en del av kyrkomusikerkåren, som omfattade förslaget med gillande, men att det stora flertalet yngre kyrkomusici hade helt andra tankar. Vi känna allt för väl, att denna splittring hade sina bittra följder. En riksdagsman, som jag efter frågans fall i riksdagen talade vid, sade: "Ni kan väl inte tänka Er, att riksdagen skulle bifalla förslaget, då en stor del av

Sveriges organister icke ville ha det antaget." Nu är det emellertid så här i världen, att om man inte vill en sak, är det bra, att ha någonting att skylla på. Jag har sagt detta, för att varna för faran, att kyrkomusikerkåren på något sätt uppträder splittrad, ty skall klockarefrågan en gång få sin lösning, måste kåren stå som *en* man. Splittringen verkar också nedslående på de män, vilka nedlagt ett utomordentligt arbete för frågans lösning. De äro alla värda vårt tack.

En annan bidragande orsak till frågans fall var kyrkomötets egendomliga hållning, då det motsatte sig, att bidrag till kantorernas avlöning skulle utgå från kyrkofonden, enligt lagförslagens yrkande. Detta förefaller så mycket märkvärdigare, då skogsmedel till fonden ingå även från klockareboställena. Kyrkofonden har även andra uppgifter än att blott lämna bidrag till prästerskapets avlöning. Man blir nog aldrig på det klara med, vad som egentligen var grundorsaken till kyrkomötets avvisande hållning i sagda punkt.

En annan orsak, att riksdagen klubbade ihjäl klockarefrågan, torde kanske sökas däri, att riksdagen genom beslut av stadgade minimilöner, skulle anses hava ingripit i församlingarnas självbestämmningsrätt. Yttrande i den riktningen fälldes också i riksdagen. Då man inte vill en sak, söker man naturligtvis skäl för avslag. Då det emellertid en gång i tiden gällde omregleringen av pastoraten och prästernas löner, fanns icke denna medkänsla för församlingarnas självbestämmningsrätt, utan man tog helt enkelt prästgårdarna från församlingarna tillika med fonder. I ena fallet således en överdriven känslighet för kommunernas självbestämmningsrätt men i andra ett fullständigt negligering av densamma.

En annan omständighet, att frågan vid 1921 års riksdag föll så fruktansvärt djupt, var, att den kom fram vid en mycket olämplig tidpunkt. Kristiden var inne med dess kännbara följder i ekonomiskt avseende. De rika inkomsterna till statskassan hade på ett betänkligt sätt börjat sina, och skuggan av arbetslöshetens dämon föll djup och tung över landet. Man ville ingenting och man vågade ingenting göra. Hade frågan kommit blott något år tidigare, hade också utgången troligen blivit en helt annan. Vad betydde under högkonjunkturen 1200 kr., då man räknade tusenlapparna som tiokronor. Vid 1921 års riksdag hade emellertid förhållandena blivit annorlunda på penningmarknaden.

Jag torde också böra nämna, att prästerskapet till en början betraktade lagförslaget med allt annat än blida blickar. Prästerna ansågo anspråken för överdrivna och ville icke giva sin medverkan till höjandet av kyrkomusikernas ekonomiska och sociala ställning. Under årens lopp har dock en förändring i detta hänseende ägt rum. Det var en tid, då prästen ville och trodde sig också betyda allt i svenskt gudstjänstliv, och den musikaliska delen betraktades mera som en utfyllnad i programmet. Andra tänkesätt ha emellertid numera brutit sig fram. Den åsikten vinner allt mer burskap, att det är den musikaliska delen, som giver liv och skönhet åt de annars något stela gudstjänstformerna. Jag ber i detta sammanhang få anföra vad en kyrkokesökare för ungefär ett par år sedan skrev i en landsortstidning: "Prästen var ung, men hans framställning saknade liv. Organisten var en kyrkomusiker av Guds nåde. Det var ett

längtande hjärtas bön i hans spel, det var den frigjorda andens jubel och evighetshopp." Vilket instrument kan förövrigt gripa själen så som orgeln i en musikalisk människas händer. Den återopade notisskrivarens ord kom jag vid ett gudstjänstbesök en långfredag i en av Stockholms förstäders kyrkor för ett par år sedan att förstå mera djupt. Organisten där är också en kyrkomusiker av Guds nåde, och den musikaliska delen av gudstjänsten blev för mig av betydligt större värde än predikan. Jag torde aldrig kunna glömma det sätt, på vilket psalmen 94 utfördes. Preludiet var väl valt och gav stämning, och psalmen utfördes så, att då jag slöt ögonen, manades osökt lidandesgestalten fram. Nu kunna vi ju inte alla av oss äga samma fina musikaliska uppfattning, som den åsyftade musikdirektören, men vi skola sträva till det målet, att vår kyrkomusik blir en predikan, att vi i vår musik taga vara på psalmens innehåll. Det kanske härvid bör betonas, att det mångenstädes i våra församlingar, enkannerligen på landsbygden, saknas uppfattning och förståelse om betydelsen av den insats, som organisten gör i det gudstjänstliga församlingslivet. Huvudsaken synes mångenstädes vara att få det så billigt som möjligt. Man åker snålskjuts på folkskollärelönen och nöjer sig med, vad man kan få, blott att lönen blir minsta möjliga. Också antagas utan hänsyn till kompetens oexaminerade organister. Man får också ofta höra landsbygdens folk beskärma sig över, att folkskollärare-kantorn har så orimligt höga löneinkomster. Han har, bara för att han spelar lite om söndagarna, 600 kr. och det är alldeles för orimligt, då han inte behöver tjänstgöra mer än en timme i veckan. Jag kanske i detta sammahang bör påpeka, att man ytterst sällan hör folk tala om, att prästen har för stor lön. Det är folkpsykologiskt sett, inte så besynnerligt, som det låter, ty för en 25—30 år sedan var folkskollärare-kantorns löneinkomster ytterst blygsamma. Lönen var för liten att leva på men för stor att svälta ihjäl på. Om nu lönerna förr och nu jämföras utan reflektion eller eftertanke, så ter sig skillnaden för visst folk betydlig. En sådan sak som dyrbara studier eller sjunkande penningvärde tar man givetvis inte med vid jämförelsen. Prästen-kyrkoherden har under alla tider varit väl avlönad efter tidsförhållandena, och därom är ju endast gott att säga, men detta, att kyrkoherden skall vara väl betald, har så ingått i folkmedvetandet, att det helt enkelt bör vara så.

Emellertid har under de senare 10 åren det högre prästerskapet och i all synnerhet biskopar och domkapitel ställt sig mera välvilliga till kyrkomusikerkårens krav. Vid biskopsvisitationerna ute i landet bruka biskoparna i regel göra sig underrättade om organisternas lönevillkor, och finner då visitatorn att lönen är oskäligt låg, följer i regeln en hänvändelse till kyrkorådet att vidtaga rättelse. I vissa fall kanske kyrkostämman beaktar och vidtager rättelse men i de flesta fall kanske icke. Man är i regeln obenägen att genom höjning av organistlönen öka utgifterna för kommunen, och stiftschefens behjärtansvärda åtgärd blir utan praktisk påföljd. Under krigsåren, då det fanns rikligt med pengar, och man under de tiderna inte fäste vidare avseende vid några hundralappar, gick det jämförelsevis lätt att få organistlönerna något ökade och även dyrtidstillägg beviljades, men under nuvarande lågkonjunkturer för lant-

bruket är det på landsbygden så gott som undantagslöst omöjligt för organisterna att få till stånd en lönerreglering. Arbetarmassorna stå i stort sett oförstående för gudstjänstlivet och sakna intresse för kyrkliga frågor, under det bönderna, särskilt om de äro bondeförbundare, anse, att en förbättring av organistens löneförhållande är alldeles obehörlig, då han i de flesta fall är folkskollärare. Församlingarna hava länge vant sig, att, som jag förut sagt, åka snålskjuts på folkskollärarelönen, och de vilja allt för gärna fortsätta.

Då klockarefrågan år 1921 föll i riksdagen, föll djup, obeskrifligt djupt, var det inte så besynnerligt att bitterhet, modlöshet och förtvivlan grep kyrkomusikerkåren. Decenniers arbete slogs i spillror, och mycken möda var bliven fruktlös. Man kunde med största skäl fråga: Är över huvud taget någonting att göra efter detta? Kan det finnas några utsikter att få frågan på fötter igen? Kan en regering, ha mod att upptaga kommittéförslaget, om än i förändrad form? Vad kan och bör nu göras? Emellertid är, dess bättre, kyrkomusikerkåren uthållig och envis som en smålänning. Det dröjde icke länge förrän man sökte få frågan på fötter igen. Redan 1922 beslöts å allmänna organistmötet i Stockholm göra hänvändelse till kungl. maj:t om frågans upptagande på nytt. Gång på gång har vår centralstyrelse gjort påminnelser, och det har nog inte sparats på löften av vederbörande ministrar. År 1927 var jag medlem av en deputation, som i frågan uppvaktade dåvarande chefen för eklesiastikdepartementet, och erhöilo löfte att en kommitté för förslagens omarbetning skulle tillsättas på hösten samma år, men därav blev intet. En ljusning i allt mörker är dock 1925 års kyrkomötes beslut. Vid detta kyrkomöte framlämnades av regeringsrådet Thulin och biskop Danell en motion vari hemställdes att kyrkomötet ville i underdånighet hos kungl. maj:t anhålla, att förslaget om lag för kantorer m. m. måtte underkastas en överarbetning i syfte att få de hinder undanröjda, vilka föranlett, att förslaget icke av riksdagen godkänts. Dock skulle lagförslagets huvudsyften icke få rubbas. Kyrkolagsutskottet tillstyrkte motionen i huvudsak. Då frågan sedan kom upp i kyrkomötet talade lekmannaombudet, kantor E. G. Risberg, Refsund, talangfullt för motionen, för vars tillkomst herr Risberg arbetat. Kyrkomötet biföll utskottets hemställan. Jag har hållit före och jag vidhåller, att detta kyrkomötets beslut är av vital betydelse för frågans lösning. Vi måste, anser jag, hålla fast och bygga på sagda utredning, som vi på ett eller annat sätt måste få fram och jag hoppas, att mötet kommer att uttala sig i den riktningen, att denna överarbetning påskyndas. Men så ett annat spörsmål, som hos de olika stiftsföreningarna kanske i allmänhet redan blivit dryftat. Frågan är ju, om inte Sveriges allmänna organist och kantorsförening, under den tid frågan väntar på en slutgiltig lösning, kan göra något för en reglering av organistlönerna på landsbygden. Vi stå i det fallet ganska rättslösa för att inte säga alldeles rättslösa. Under hösten 1928 inträffande händelser bevisa detta. I västra delerna av riket hände nämligen, att vid beslut om nytillsättning av förenade tjänster sattes organistlönen mycket låg, och jag vill minnas i ett fall, lägre än till den avgående innehavaren. Då frågan i vederbörlig ordning kom in för domkapitlet, nekade detta godkänna

föreningen, om icke organistlönen höjdes till ett visst belopp. Vederbörande församlingar överklagade domkapitlets resolution hos kungl. maj:t med påföljd att kungl. maj:t undanröjde domkapitlets beslut under motivering, att beslutet ingrep i församlingarnas självbestämmanderätt. Jag vågar säga, att det var ett dråpslag åt landsbygdens kantorer dessa prejudikat, på samma gång de gävo församlingarna rätt, att sätta lönen hur lågt som helst nästan. Dåvarande statsrådet Lindskog har givit prejudikat på, att församlingarna med lag och rätt få åka snålskjuts på folkskollärarelönerna. Organistkåren torde lägga märke till detta. Då det gäller kyrkomusikerkårens löneförhållanden rider man gärna på utslitna fraser och former, men billighet och rättvisa stoppar man gärna under stolen. En var av oss förstår nog betydelsen av domkapitlets veto, då det gäller reglering av organistlönen vid tillsättning av ny tjänsteinnehavare. Om respektive kyrkoherdar levde i den uppfattningen, att domkapitlets veto hade avgörande betydelse, så skulle i de flesta fall, tror jag, ordf. inhämta domkapitlets mening, innan lönefrågan förelades kyrkoråd och stämma till behandling. I vissa fall äger nog redan nu ett sådant samarbete rum mellan domkapitel och kyrkorådsordf. till båtad för kommande tjänsteinnehavare. Ett exempel av ganska färskt datum, som visar, att domkapitlen, trots allt, dock betyda avsevärt vid löner reglering. I en av södra Västmanlands församlingar skulle den 1 juli i år innehavaren av de förenade tjänsterna avgå på grund av uppnådd pensionsålder. Då frågan om bestämmande av lönen till den nya tjänsteinnehavaren var före i kyrkostämman, beslöts, på yrkande av en lantpatron, att lönen till den nya innehavaren skulle sättas till 300 kronor. Ordf. reserverade sig och översände handlingarna till domkapitlet i Västerås vilket resolverade, att någon förening av folkskollärare- och organisttjänsterna kunde icke bifallas om icke organistlönen bestämdes till 600 kronor. Domkapitlets resolution förelades kyrkostämman, som nu, med ändring av sitt förra beslut, bestämde lönen till 600 kronor.

Det torde inte finnas någon kår så rättslös som kyrkomusikerkåren. Vi äro mer eller mindre i händerna på en välvillig eller illvillig folkmening i församlingarna. Att inte församlingarna fästa något synnerligt avseende vid skicklighet och duglighet, då det gäller kantorsbefattningar, visar det förhållandet, som jag förut nämnt, att man tar det man kan få, och torde i det fallet Visby stift utgöra en belysande provkarta. Jag anför härvid centralstyrelsens utredning. Av 44 innehavare av organisttjänst hava 5 säger 5 avlagt examen d. v. s. både organist och kyrkosångareexamen. 9 endast kyrkosångareexamen, 23 folkskollärareexamen men icke kyrkomusikerexamina och 7 ingensom helst examen. Den där provkartan från Gottland talar sitt tydliga språk, och den tarvar inga kommentarier. Hade parollen: Bort med § 27 i folkskolestadgan blivit verklighet, skulle man ute på den svenska landsbygden ganska allmänt gått i Gottlands fotspår, och de examinerade organisterna hade inom en jämförelse kort tid blivit tunnsådda. Klockarefrågan hade då aldrig funnit sin lösning. Det torde å andra sidan med största skäl sättas ifråga, om det är välbetänkt av en yngling att under nuvarande förhållanden med uppoffrande av mycken tid och mycket pengar avlägga organistexamen. Den lön, som för alla

uppförfingar bjuds honom, torde i medeltal ställa sig mellan 500 eller 600 kronor, alltså en pig- eller dränglön på landet i kontanter. Drängen och organisten jämnställda i lönehäseende, en härlig symphoni. Jag måste beteckna den folkskollärare oförståndig, som strävar efter organistexamen. Är det något till karl, kan han på ett mera lättvindigt annat sätt förtjäna sagda belopp, och dessutom icke känna sig bunden hela året samt får behålla sina medborgerliga rättigheter. En folkskollärare har åtminstone medborgerliga rättigheter som varje annan välfrejdad människa, men har han förenat tjänsten med organistbefattning stiger han ned i pariasklassen och berövas en del av sin medborgarrätt. Han är längre icke valbar till ledamot av kyrko- eller skolråd och kyrkofullmäktige, är här jämställd med "kyrkstöten". Professor-organisten saknar fulla medborgarrättigheter, är kyrkobetjänt i lagens mening och står alltså på samma sociala nivå som t. ex. kyrkovaktmästaren. Man hade väntat, att denna orimlighet skulle skrapas ut i de nya kommunallagarna, men därav blev intet. Enligt de nya kommnallagarna är organist valbar till ledamot i skolstyrelse men icke i skolrådet. En synnerligen konstifik bestämmelse. Direktör Axel Fahlén i Kopparberg har i n:r 32 av Svensk Läraretidning en mycket läsvärd artikel i frågan, och jag rekommenderar den. I n:r 33 av samma tidning har kantor Risberg, Revsund, beriktigtat densamma.

Jag återkommer till frågan: Vilka åtgärder böra vidtagas för att organisterna särskilt ute på landsbygden, måtte komma i åtnjutande av skälig lön?

Centralstyrelsen har haft frågan under omprövning och föreslagit vissa åtgärder. År 1929 beslöt styrelsen tillsätta ett ombud för hela riket, som med uppmärksamhet skulle följa annonseringen av lediga organisttjänster och därvid bestämda löner. Till detta riksombud blev jag av centralstyrelsen utsedd, men kunde icke på grund av bristande tid motta, då uppdraget skulle helt fordra sin man. Dessutom var jag icke övertygad, att centralstyrelsens anvisade väg praktiskt sett skulle få nämnvärda resultat. Då annons om ledig organisttjänst utgår i Post- och Inrikes Tidningar är ju lönen redan bestämd av vederbörande kyrkostämma efter föreberedande av kyrkorådet. Godkänner domkapitlet tjänsternas förening är ju frågan utagerad och någon ändring torde icke vara möjlig. Det är väl icke tänkbart att en kyrkostämma av ett riksombud kan förmå upphäva ett fattat och kanske laga kraftvunnet beslut. Lite var av oss, som sysslat med kommunala frågor, förstå mycket väl, att ett sådant försök skulle misslyckas. Vidare har centralstyrelsen tänkt sig, att ombudet skulle vara oavlönat. Det kan väl gärna icke tänka sig, att en person skulle offra så mycken tid och så mycket arbete för den goda sakens skull endast, och för övrigt skulle en person icke räkna till för allt det omfattande arbete uppdraget skulle medföra. Om än formen i detta centralstyrelsens beslut lade hinder i vägen för att nå resultat, borde dock, ansåg jag, själva grundtanken bibehållas. Jag framlade därför vid centralstyrelsens sammanträde i januari detta år ett förslag, som behåller grundtanken men har denna utformats på ett annat sätt. Förslaget vann centralstyrelsens gillande och beslöts utsända detsamma till stiftföreningarna för behandling. Organistkårens lönefråga, dess rättsliga och sociala

ställning har allt från Klockarefrågans första tillkomst synnerligen intresserat mig. Jag vill också begagna mig av tillfället säga ifrån, att mitt förslag om stiftsombud m. m. icke vill eller får inverka på frågans slutliga lösning. Det är ett försök, att få frågan ur dödvattnet. Jag har drivits av ett ärligt uppsåt att gagna kåren. Och jag hoppas, att mitt förslag av stiftsföreningarna uppfattats från den synpunkten. Ett är säkert: Något måste göras, ty man vet inte, när klockarefrågan kan föras i hamn, och medan gräset växer, dör kon. Ehuru mitt förslag i det närmaste har blivit behandlat av alla stiftskretsarna, tillåter jag mig dock ett par kommentarer. Orsaken, varför jag föreslagit stiftsombud, är, att ett sådant ombud har lättare att följa företeelserna inom stiftet, än vad ett riksombud skulle hava möjligheter till. Jag tror säkert, att ombudet för t. ex. Visby stift inte skall bliva gärningslös, och det måste vara en kraftmänniska, om han skall få bukt med alla olagligheter vid tillsättning av tjänsteinnehavare där. Vidare har ett stiftsombud lättare att komma i intimt samarbete med domkapitlet, kyrkorådet och dess ordf. varjämte ombudet har betydligt lättare än ett riksombud att vinna kamraternas förtroende. Jag är fullt övertygad om, att det finns många kolleger, som skulle känna det skönt och tryggt, att ha någon att rådgöra med vid bekymmersamma och kinkiga tillfällen, ty sådana uppstå nog tyvärr än här och än där både i städer och på landsbygd.

Vidare har jag föreslagit lönerna till 1,000 kr. i de församlingar där tjänstgöring förekommer varje sön- och helgdag och 600 kr. där lindrigare tjänstgöring förefinnes. Nu bruka domkapitlet sätta lönen lägst till 600 kr. för söndaglig tjänstgöring, och det kanske kan synas vara ett stort steg till 1,000 kr. men jag har genom detta förslag åsyftat att få in i folkmedvetandet uppfattningen, att organistlönerna måste höjas, och vägen är domkapitlet och kyrkorådsordförandena. Domkapitlet och kyrkoråden äro i detta fall viktiga faktorer, och komme ombuden därhän i sitt arbete, att domkapitlet ginge med på att sätta minimilönen till respektive 1,000 och 600 kr. vore också vägen banad för den stora frågans lösning. Ombudet har i detta fall att söka bortarbета en hel del oriktiga uppfattningar rörande organisternas ekonomiska och sociala ställning i samhället. Ombuden skola bildligt talat tjänstgöra säsom häfstänger och föra organistkåren upp på ett högre socialt plan, stödja, hjälpa och väcka respekt för våra berättigade krav. Kan stiftsföreningarna blott få tag i de rätta männen, så är jag fullt övertygad om, att mitt förslag kommer att giva resultat vars verkningar de yngre organisterna och en kommande generation få sig till godo. Även om en gång i tidens fullbordan klockarefrågan skulle finna sin lösning, tror jag inte, att ett stiftsombud skulle bliva obehövt, enär stöd och hjälp alltid kommer att behövas även under tider, som komma.

Vidare har jag tänkt mig att på samma gång, som ombuden äro stiftsföreningarnas språkrör, skola de dock sortera under centralstyrelsen, vilken styrelse skall utfärda instruktioner för samtliga ombud och mottaga årsrapporterna. För att giva stöd åt ombudet har jag tänkt mig, att alla skrivelser skola utfärdas i Centralstyrelsens namn för att liksom visa, att

bakom ombudet står hela Sveriges organistkår genom centralstyrelsen och de betrodda stiftsombuden.

Vidare torde det falla av sig självt att stiftsombuden skola åtnjuta arvoden och jag tror, att de pengarna komma att visa sig vara väl använda.

Det kan nog hända och kommer att hända, att även det dugligaste ombud kommer att få notera nederlag, åtminstone till en början, men genom strid kommer seger. Vi synas vara rättslösa, men vi skola skaffa oss rättvisa.

Under alla de många nederlag vi lidit, få vi dock inte fälla modet utan hålla ut i striden. Vi skola komma ihåg under kampen, att det är droppen, som urhållkar berget. Hålla vi samman i trofasthet mot våra ideal, kommer segern, om än sent. Men splittra vi oss och låta liknöjdhet, småsinne, grälsjuka och avund komma i högsätet, få vi aldrig se vårt arbetes frukter. Därför måste vi arbeta för det målet, att alla landets kyrkomusici, unga och gamla, knyts samman i ett fast och enigt förbund. Det är sammanhållning, som giver styrka, och den sanningen får icke glömmas av kämpande leder. Vi måste rensa bort den maklighet, som förlamar, och visa mera offervillighet i arbetet för vår sak. Därför kära kamrater i stad och på landsbygd, från Lapplands gräns i norr till Skånes gräns i söder, från Österhav till Västerhav slutet enigt upp i vår kamp, och vi skola en dag stå såsom segrare.

Det är nog inte det gamla gardet, som får under tjänstetiden se slutet av denna lönekamp, utan det är de yngre, som, om de hålla samman och sätta skuldra mot skuldra, skola skörda frukterna av årtiondenas arbete. Ingen får tänka som så: Jag har min lön reglerad, och mig vidkommer icke denna lönerörelse. Jag har alltså icke något personligt intresse av att vara medlem av organistföreningen. Men tänker du så och handlar du så, är du icke värd att kallas kamrat, ty du sviker dem, vilka behöva din hjälp.

Innan jag lämnar ordet från mig, vill jag till Allmänna Organist- och Kantorsmötet framlägga förslag, att mötet behagade utse en kommitté på förslagsvis fem personer vilka skola uppvakta dels vederbörande i departementet för att söka utforska hur långt överarbetningen på kommittéförslaget fortskridit samt dels eklesiastikministern för att utforska hans ställning till frågan, varjämte framställning bör göras till statsrådet att vid överarbetning av förslaget inkallas ombud för kyrkomusikerkåren samt att lagförslag för sådan ändring i kommunallagarna förberedes att organist och kantor blir valbar till ledamot i kyrko- och skolrådet, och att således organisterna bliva jämställda i allmänna medborgarrättigheter med andra tjänstemannagrupper, samt att lagförslaget snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen.

Vidare anhåller jag för mötet få framlägga följande *resolution*:

Sveriges kyrkomusici, samlade till överläggning vid Sveriges allmänna organist- och kantorsförenings allmänna möte i Stockholm den 21—23 augusti 1930 få såsom ett i allo berättigat krav yrka, att överarbetningen av 1920 års förslag till lag angående kantorer, i den riktning 1925 års kyrkomöte i skrivelse till kungl. maj:t begärde, påskyndas, och förslaget

av kungl. maj:t förelägges riksdagen i så god tid, att kungl. maj:t kan framlägga riksdagsbeslut för nästa kyrkomöte.

Härjämte yrkas, att kungl. maj:t måtte inkalla ombud från organistkåren för deltagande i överarbetningen av nämnda lagförslag, samt att förberedelser av kungl. maj:t vidtagas för sådan ändring i kommunallagarna, att organister och kantorer komma i åtnjutande av samma medborgarrättigheter som andra tjänstemannagrupper och kunna väljas till ledamöter i kyrko-skolråd och kyrkofullmäktige samt att ordet kyrkobejänt måtte ur lagen bortfalla, i vad det berör organistkåren.

Carl K. Nyström.

Musiken till "Nya Psalmer".

"Nya Psalmer" hava nu i snart nio år kunnat försöksvis brukas inom vår svenska kyrka, och vi förmå något överblicka de resultat som visat sig vid deras användning och i vad mån deras musikaliska klädnad kan anses stå i överensstämmelse med kyrklig renhet och vår svenska gudstjänsts skönhet.

Det intryck av stilblandning som musiken till Nya Psalmer företer och som vid dess utgivande genast blev det förhärskande har under årens lopp än mera blivit befast.

Vill man försöka att i någon mån ordna det musikaliska materialet, kan man särskilja tre olika avdelningar, nämligen 1) melodier, som utgöras av koraler till 1819 års psalmbok samt av andra erkänt goda koraler, 2) goda, men i ringa mån kyrkliga melodier samt 3) kyrkligt mindrevärdiga för att icke säga ovärdiga.

Det är en samling på gott och dåligt som väcker något blandade känslor hos många kyrkomusiker och präster, vilka befara en förflackning av gudstjänsten och en avtrubning av sinnet för enhetlig kyrklig stil.

Den första avdelningens melodier — *de äkta koralerna* — höra naturligtvis hemma i vår gudstjänst. De passa in i det hela; de spränga icke sönder; de gå fram i sitt värdiga lugn. Ställas vid deras sida i t. ex. en högmässa, melodier ur den andra avdelningen: *de goda, men i ringa mån kyrkliga*, så kan man ej värja sig emot det intrycket, att de förrycka högmässans gång. De spränga den i viss mån, enär de sakna den kyrkliga värdigheten, den kyrkliga skönheten; under det att de väl kunna äga en så att säga *värdslig* skönhet och vara god musik i allmänhet. Vid andra gudstjänster skulle de kunna användas men i högmässan böra de ej finnas. Dessa mindre kyrkliga, men annars goda melodier, borde ha fått behålla anmärkningen; "lämpar sig icke för högmässan", vilka ord stodo i 1920 års koralboksförslag.

Om i en gudstjänst vederbörande inställer bland våra gamla koraler en melodi ur den tredje gruppen — *de kyrkligt mindervärdiga* —, då har man sannerligen svårt, ja finner det hart när omöjligt att känna igen en